

Robert Cheaib
ODGAJATI DJECU U VJERI

Naslov izvornika:
Robert Cheaib, *Educare i figli alla fede*
© 2019 Edizioni San Paolo s.r.l.
Piazza Soncino, 5 – 20092
Cinisello Balsamo (Milano)
www.edizionisanpaolo.it

© 2022 by SALESIANA d.o.o.
Omiška 8, Zagreb
salesiana@salesiana.hr
www.salesiana.hr

Za nakladnika: Mihovil Kurkut
Urednik: Marin Periš

Prijevod: Mate Maras
Lektura: Dario Budimir
Korektura: Daniel Pavlović
Oblikovanje naslovnice: Hrvoje Orlović
Prijelom: Salesiana d.o.o.
Tisak: Kerschoffset, Zagreb

ISBN 978-953-205-225-1

Robert Cheaib

ODGAJATI DJECU
U VJERI

sal.
esi
ana

Zagreb, 2022.

PREDGOVOR

Dragi roditelji (i odgojitelji), čini li vam se možda nekada da su svi vaši naporci uloženi u navještaj vjere djeci i mladima uzaludni, da ne padaju na plodno tlo? Ako je odgovor potvrđan, ne dajte se obeshrabriti. Ta nas odgovorna zadaća nedvojbeno nadilazi, ali pozvani smo se truditi, sijati i vjerovati da će Bog nadoknaditi svaki naš nedostatak i propust.

Knjiga koju držite u rukama želi vas ohrabriti u zadaći koja vam je povjerena. Želi vam pružiti oruđa i poticaje za vašu ulogu »kućnih katehet«. I ta su oruđa nesavršena, ali će vam poslužiti kao dobra polazna točka i kao putokaz za odgoj vaše djece u vjeri. Autor je otac četvero djece i teolog Robert Cheaib koji u knjizi sjedinjuje svoje roditeljsko iskustvo s jednostavnim i svima pristupačnim teološkim promišljanjem. Robert je o odgoju ponajviše naučio od Don Bosca, koji povezuje cijelu knjigu kao najveći autoritet i uzor odgoja u vjeri.

Uvjereni smo da će ovo djelo pomoći katoličkim obiteljima da uistinu postanu mjestima navještaja i molitve, pravim »kućnim Crkvama«.

UVOD

Nemoguća misija

Ispovijed

»Prije nego što sam se oženio imao sam šest teorija o odgoju djece. Sada imam šestero djece i nijednu teoriju.« Nisu to moje riječi, niti riječi utučenih roditelja što žive u susjednomu stanu. To su riječi Johna Wilmota, plemenitaša iz 17. stoljeća i pjesnika na dvoru engleskoga kralja Karla Drugoga.

Usvajam ove riječi na početku svoje knjige koju sam – priznajem – napisao u određenu strahu i nemaloj neugodi. Ali odmah sam bio svjestan da pišem o temi koja je mnogo veća od mene. Upravo sam zato godinama odbijao pozive da držim predavanja ili pišem priloge o djeci, osobito o temi njihova odgoja u vjeri.

Moje prijašnje odbijanje temeljilo se na ovome umovanju: moja predavanja uvijek se oslanjaju na iskustvo koje sam stekao ili ga stječem. Za temu odgoja, imam još premalenu djecu da bih mogao izvlačiti zaključke i sažeti drugima pouke o svom zrelom iskustvu. Inače, kako ja, tako i moja žena, osjećamo se premalenima pred tom velikom zadaćom. Toliko puta neutješni sjedimo sučelice, govoreći: »Ali mi nismo spremni biti mama i tata!«

Providnost je htjela da me potkraj 2016. godine nazvao mons. Renzo Bonetti, kojega godinama nisam čuo, po-

zivajući me da govorim na godišnjemu skupu sudionika projekta *Veliko otajstvo* u Sacrofanu.

»Dom – mjesto odgoja u vjeri«, reče mi mons. Bonetti s druge strane slušalice.

»Ne, ne mogu. Nemoj se uvrijediti Renzo, ništa osobno. To je prigovor savjesti. Ne znam kako treba odgajati. A kamoli odgajati u vjeri!«

To što ste tek pročitali, točno je ono što nisam rekao.

Naprotiv, moje nehotične riječi bile su: »Svakako, don Renzo. S velikim veseljem.«

I tako sam počeo zadaću samooblikovanja koju sam toliko vremena odgađao: voditi razgovore o tuđim iskustvima i na savjesniji način razmišljati o odgojnome procesu, posebice o odgoju u vjeri.

To je predavanje bilo prvo od mnogih koje sam kasnije držao o djeci, očinstvu i majčinstvu, odgajanju u vjeri, razgovoru između naraštaja i slično. I dok sam pitao Gospodina čemu ti pozivi o temi koja mi nije toliko bliska, primijetio sam ruku Providnosti koja me vodila da počnem popravljati odgojni pristup prema svojoj djeci prije nego što postane prekasno.

Učeći, vježbajući se, zapažajući i vodeći razgovore, spoznao sam pet temeljnih stupova za odgoj djece u vjeri. Stupovi koje bih uspijevaо prenijeti drugima na jednome polusatnom predavanju:

- *Preventivni odgoj*: treba početi rano. Valja preduhitriti urušavanje vjere ojačavajući joj temelje dok su djeca malena.

- *Svakidašnji odgoj*: vjera ne živi pod staklenim zvonom i ne živi se na odijeljen način od ostatka života. Vjeri je potreban cjelovit odgoj i svakidašnje iskustvo. Samo kušajući ljubav u svakidašnjici, naša će djeca zapaziti i osjetiti kako je Ljubav Božja stvarna i prisna.
- *Pripovjedni odgoj*: U temelju vjere nisu pojmovi, nego pripovijedanje naroda koji ima iskustvo s Bogom koji mu dolazi u susret; pripovijedanje zajednice koja ima iskustvo s Bogom koji postaje čovjekom, govori o Ocu u prispodobama, svojim nas pričama pozivajući da budemo, kao on, svjedočanstvo i prispodoba Božja.
- *Odgovorni odgoj*: kao roditelji ne možemo odgovornost za odgoj svoje djece u vjeri prebaciti na druge. Mi smo prvi vjeroučitelji svojoj djeci. I to, *in primis*, primjerom svojega života koji ne smije poricati naše riječi. Također smo odgovorni u smislu da imamo zadaću pružiti odgovore na pitanja svoje djece, ili barem imamo odgovornost da ih znamo usmjeriti prema onomu tko je sposoban dati im odgovore na opravdana pitanja i sumnje u sadržaju vjere.
- *Osvješćujući odgoj*: Naša će djeca postati predanim vjernicima ili će ostati bezvoljni promatrači koji će prije ili poslije odgovore tražiti kod lukavaca sa skrivenim namjerama (usp. *Lk 6, 8*). Djeca će se osjetiti bitnim dijelom Crkve i vjeru će istinski usvojiti budući osobno doživjela Boga. Naša je zadaća da im, dok su još mala, pronađemo oaze iz kojih mogu crpsti životnu vodu – Krista, oaze poput druženja s djecom iz drugih

obitelji koje se, kao i mi, trude odgajati svoju djecu u vjeri. To mogu biti druženja kakve obiteljske zajednice ili pak neslužbeni susreti.

To su bile temeljne misli koje su vodile moje razmišljanje, i »pogriješio« sam kad sam svoju ideju izložio prijatelju, don Simoneu Brunu, glavnому uredniku nakladničke kuće *San Paolo*. On me je svojom paradoksalnom sposobnošću slobodnoga obvezivanja potaknuo da s drugima podijelim spoznaju o tome putu... koji je i za mene tek započeo.

Ti izvanski poticaji djelovali su u mojoj nutrini te sam spoznao da se moje ustezanje od govora o odgoju nije rodilo iz poniznosti, nego iz istančane napasti neprijatelja koji nas navodi da umujemo naizgled milostivo, ponizno i suvislo: »Nisam dostojan. Tko sam ja da nešto kažem? Ne ću poučavati sve dok ne stignem do savršenstva u onome što mi valja poučavati.«

Gdje je ovdje zamka? Postoje čak dvije:

- Prva je to da je savršenstvo nedostiziv cilj u ovome životu. »Ovdje na zemlji – govorio je sveti John Henry Newman – živjeti znači mijenjati, a savršenstvo je rezultat mnogih preobrazba [i obraćenja].« Tko čeka da bude savršen kako bi govorio, nikada ne će govoriti, nikada ne će svjedočiti... dok nas Gospodin potiče da govorimo, znajući bolje od sviju da smo nesavršeni.
- Druga zamka je sloj oholosti koja se prerusi u poniznost. To je kad mislimo da nam valja biti nadmoćnima dok drugima što govorimo, da nam valja biti učiteljima

i predstavljati se uzorima koje treba slijediti. To je lažno. Tko govori o odgoju, govori o dobru koje i on treba slijediti. Govori o nečemu što je veće od njega. Tko govori o odgoju u vjeri i iz vjere, govori o »službi« koju roditelj kršćanin *mora* vršiti, čak i kad se ne osjeća da je na toj visini. Jer Gospodin djeluje ovako: ne poziva nas zato što smo dostojni, nego nas čini dostojnima upravo zato što nas poziva. Istina ostaje nepromijenjenom i kada nismo na visini zadatka. I baš *tu* istinu moramo objavljivati, a ne svoju izvrsnost što smo njome »ovladali«.

Druge riječi koje su me uvjeravale da krenem na taj put izgovorio je sveti Ivan Klimak koji u *Ljestvama do raja* piše: »Ako je tkogod još pod utjecajem svojih starih poroka, ali vlastitim riječima može štогод poučiti druge, i ne više od toga, neka ipak poučava; možda će se posramiti zbog vlastitih riječi i početi primjenjivati ono što poučava.« Eto, ukratko, pišem da bih učio i obratio se.

Što vam ne obećavam

Zašto vam sve ovo pričam? Zato što nipošto ne bih želio da ove stranice prenesu dojam da se iza ovih redaka skriva učitelj s odgovorima na sve odgojne drame i da on, s visine svoje metode, predaje jadnim roditeljima tajanstvenu umjetnost odgoja djece u vjeri. Ako ste uzeli ovu knjigu s kakvom sličnom idejom u glavi, savjetujem vam da ju odložite. Ja nisam nikakav stručnjak. I sada, kad imam djecu od krvi i mesa, razumio sam da to nikada neću ni biti.

Jednako tako, ako mislite da ove stranice sadrže magični odgovor na golemo pitanje odgoja djece ili lagane prečace da se opet stvori jedna sveta Terezija od Djeteta Isusa ili jedan sveti Dominik Savio, ostavite se ove knjige... Ne mogu vam to obećati.

Također, ako jednostavno mislite da ova knjiga sadrži nepogrješive vježbe kojima ćete bez truda pretvoriti život obitelji u samostan ili misionarsku zajednicu, oprostite mi, i tu vas moram razočarati. Predlaganje korisnih vježbi uvijek je bilo moja Ahilova peta.

Što ćete naći

Grada koju ćete ovdje naći dolazi od našega odgojnog iskustva s našom djecom. Dolazi iz pročitanih štiva, iz razgovora s drugim obiteljima, iz razmjene mišljenja na susretima i radionicama koje smo održavali. Dolazi ponajviše iz onoga što sam naučio od onih obitelji koje su s uspjehom proživjele odrastanje djece koja su sačuvala ili poslije obnovila vjeru. Ovo je, da to kažem u malo riječi, knjiga koja dolazi iz života i koja se obraća životu.

Budući da se obraćam roditeljima, izbjegavao sam mudrijaški pristup stručnjaka i radije sam jednostavno govorio, iznoseći tolike osobne primjere i iskustva. Dopuslio sam sebi u raznim dijelovima knjige pisati razgovorno i neobvezatno. Činio sam to bez pretvaranja jer ste vi roditelji ili odgojitelji, pa vas sućutno osjećam kao kolege suborce.

Uvod u ovu knjigu je moje službeno odreknuće od uloge učitelja ili sveznajućega prorokovanja. Ja se učim odgajati. Odgajajući i sam se odgajam za odgojnu zadaću.

Borim se da bih odgojio svoju djecu, padam na bojnome polju i s milošću Božjom neprestano ustajem.

Massimo Recalcati predstavlja nam dvije proturječne Freudove izjave o odgajanju djece: »Prva, koja prilično razoružava, kaže da se tu radi o *nemogućem poslu*. Druga, koja nas možda može ohrabriti, kaže da su *najbolji među odgojiteljima oni koji su svjesni te nemogućnosti*.«

Odgajanje djece u vjeri je jedna vrsta *nemoguće misije*, ali imamo na svojoj strani Boga spram nemogućnosti. Prate nas ohrabrujuće riječi arkandela Gabriela: »Ta Bogu ništa nije nemoguće!« (Lk 1, 37)

Nadam se da ono što sam naučio, ne toliko iz knjiga, koliko iz života, može pomoći i vama. Koliko bih volio da sam ovu knjigu pisao zajedno s čitateljima, učio iz njihovih iskustava, razmjenjivao znanje. Nadam se da ćemo se sresti na kakvu predavanju ili događaju, kada ćete mi kazati svoje odgojne trikove koji su i meni potrebni.

Ako ste spremni putovati komad puta s čovjekom koji nije stigao do cilja, nego koji – od svega srca – želi zaljubljen trčati za Kristom i potaknuti svoju djecu da pohitaju za njim, onda ste dobrodošli, nalazite se na pravome mjestu.

I sada, bez dalnjega oklijevanja, zavežimo pojaseve i krenimo. Želim vam uspješnu misiju!

Sadržaj

PREDGOVOR	5
-----------------	---

UVOD

Nemoguća misija	7
-----------------------	---

PRVI DIO: **PREVENTIVNI ODGOJ**

Materinski jezik	17
Bolje je spriječiti nego liječiti	24
Preventivna metoda	33

DRUGI DIO: **SVAKIDAŠNJI ODGOJ**

Ljubaznost	45
Igra	53
Stega	69

TREĆI DIO: **PRIPOVJEDNI ODGOJ**

Ponovno otkrivanje pripovijedanja	89
Vjera se rađa iz pripovijedanja	99
Pripovijedanje Boga	110

ČETVRTI DIO: ODGOVORNI ODGOJ

Budite pripovijedanje	125
Obrazloženje nade	138
Predadoh vam ono što primih	147

PETI DIO: OSVJEŠĆUJUĆI ODGOJ

Pozvani smo biti nositeljima	159
Moje te oči vidješe	166
Zajednički život	178

EPILOG

Roditeljima izgubljene djece	189
Molitva	203

POGOVOR

Naraštaj naraštaju kazuje djela tvoja i silu tvoju naviješta	205
---	-----